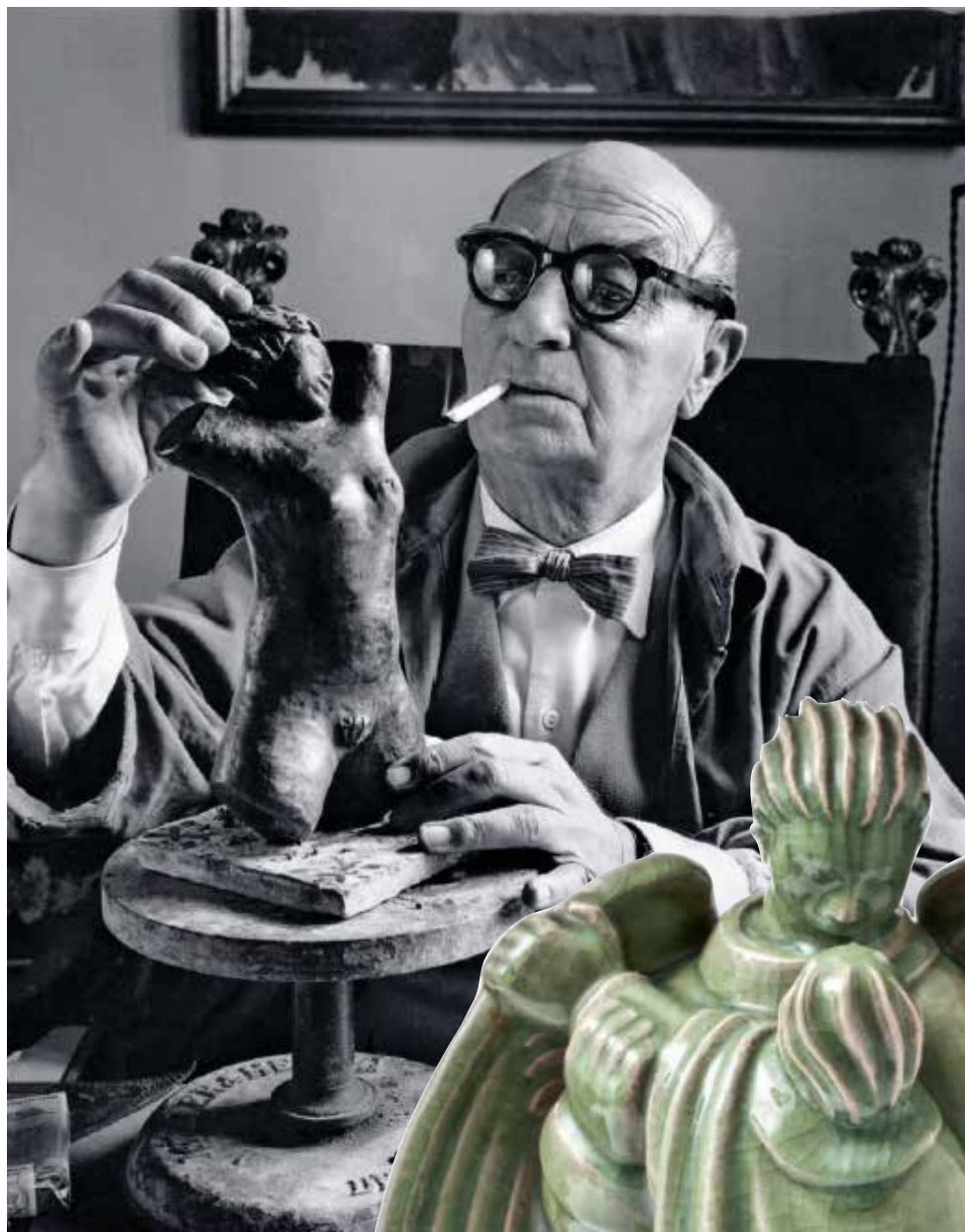

LÆRERVEJLEDNING

BOGEN OM JAIS

JAIS NIELSEN – EPOS I LER
12.10.2018 – 28.4.2019

CLAY Keramikmuseum Middelfart

Udviklet af CLAY Keramikmuseum og
Folkekirkens Skoletjeneste Nord- og Vestfyn

OM MATERIALET

Til udstillingen Jais Nielsen - Epos i ler har CLAY Keramikmuseum i samarbejde med Folkekirkens Skoletjeneste på Nord- og Vestfyn udviklet læringsmaterialet og læringsforløbet BOGEN om Jais. Eleverne lærer gennem praktiske øvelser metodisk at se og tilegne sig Jais Nielsens æstetiske og kunstneriske metoder.

Gennem værkerne introduceres en række af de religiøse motiver, som han var optaget af. Gennem de historier, som motiverne er hentet fra, kan materialet benyttes i kristendomsundervisningen til at få kendskab til det gudsbillede, disse historier repræsenterer.

Læringsforløbet inddrager eleverne med som aktive medproducenter af viden om Jais Nielsen og de religiøse motiver. Gennem forløbet opbygger eleverne deres egen bog fuld af skitser, tegninger, foto og tekst, som eleverne kan benytte, udbygge, orientere sig i og lade sig inspirere af både før, under og efter et udstillingsbesøg.

MÅLGRUPPER OG OPBYGNING

Målgrupper: Grundskolens indskoling og mellemtrin

Fag: Billedkunst og kristendomskundskab

Lærervejledningen indeholder baggrundsviden, opgave- og metodebeskrivelser. Den består af tre dele: Del I: Introduktion til Jais. Hvordan hænger stentøjsler og glasur uløseligt sammen med Gud, Moses og vilde løver?

Del II: Billedkunst. Knytter sig til de tre moduler i elevarkene. Består af oplæg til samtale samt praktiske opgaver. Aktiviteterne giver eleverne en sammenhængende forståelse og et meningsfuldt udbytte af projektet.

Del III: Kristendom: Baggrundsviden, tekster og oplæg til at bearbejde de bibelske motiver gennem samtale og visuelt udtryk.

Bilag:

PDF med billeder

PDF med elevark

Billederne viser alle de Jais Nielsen værker, som er relevante for forløbet. Har man ikke mulighed for at se værkerne LIVE på museet, kan man i stedet vise billederne.

Elevarkene knytter sig til forskellige opgaver, som udføres i billedkunst på skolen. Læreren kan vælge at printe arkene, så eleverne selv kan følge med i opgaverne. Eleverne kan sætte de i en mappe sammen med deres opgaveløsninger og derved opbygge deres egen portefølje, BOGEN om Jais.

Anbefalet varighed:

På skolen: 3-10 lektioner i hhv. billedkunst og kristendomskundskab

På museet: Afsæt ca. 1 lektion ud over en eventuel omvisning af 1 times varighed.

PÅ **CLAY KERAMIKMUSEUM**

Bestiller I en omvisning til jeres besøg på museet vil I få en introduktion i udstillingen "Jais Nielsen – Epos i ler". Her vil I se og opleve Jais Nielsens keramik og sammen med museets formidler gå på opdagelse i, hvordan han arbejdede med kropssprog og følelser, når han skildrede de religiøse motiver.

I skal selv medbringe alle de materialer, I skal bruge på museet - papir, blyanter og farveblyanter. Vi beder om, at eleverne ikke bruger tusser, kuglepenne eller fedtfarver på museet.

Museet har et classesæt af clipboards, som I meget gerne må låne.

HUSK – alle besøg på museet skal reserveres senest 14 dage før – se kontaktoplysninger bagerst i vejledningen.

JAIS NIELSEN OG HANS EPOS I LER

Jaais Nielsens keramiske kunst kan virke streng. Måske har man svært ved at genkende de religiøse motiver og huske fortællingerne. Men giver man sig tid til at se og opleve værkerne, åbner der sig en verden af en egen skønhed, og de mange bibelske fortællinger lader sig folde ud og bliver levende.

Værkerne indeholder hver især fantastiske og universelle fortællinger om mennesket i kamp og kærlighed, mellem tro og tvivl, liv og død. På den måde tager Jais Nielsens keramiske værker spørgsmål op, som også er relevante for os i dag, på tværs af kultur, religion og tid.

JAIS NIELSENS VEJ IND I KERAMIKKEN

Jais Nielsen var kunstmaler, og var netop vendt hjem efter at have boet tre år i Paris, da han i 1915 begyndte at arbejde med ler. Han dekorerede fåde og krus og ølkrus med motiver af skønne damer og sømænd, nogle gange også med motiver fra en cirkus- eller

teaterforestilling. Men snart blev han mere optaget af nogle helt andre historier. Historier, som han havde hørt som barn, når hans mor, Ane fortalte. Det var fortællingerne fra Bibelen, der handlede om mennesker, om prøvelser og deres kampe for at overleve, for kærligheden og for deres tro.

Jais Nielsen havde i Paris oplevet middelalderens smukke kunst og den persiske keramik (fra Iran-området) på museerne. I Paris så han også moderne kunst af Henri Matisse og Pablo Picasso. Dette inspirerede ham til selv at skabe keramik og i et formsprog der var helt unikt og på samme tid både klassisk og moderne. I 1920 blev Jais Nielsen ansat på Den kgl. Porcelainsfabrik. Her brugte han sine kreative ideer til at skabe keramik i stentøj. Stentøj bliver brændt ved meget høj temperatur og har et begrænset udvalg af glasurer til rådighed. Stentøjet virker ofte kraftigt og robust, da stykkerne ellers nemt risikerer at blive deformet under den høje brænding.

Jais Nielsen var en mester til at give leret et markant udtryk, der både fremstillede de bibelske motiver på en spændende måde, men som også udnyttede stentøjets tekniske muligheder til det yderste. I 1925 viste han den store skulptur Pottemageren på Verdensudstillingen i Paris.

FAKTA #1: JAIS NIELSEN

Blev født den 23. april 1885 i København. Han døde den 8. november 1961

Hans navn var Johannes Knud Ove Nielsen, men han blev blot kaldt Jais Nielsen

Uddannelse: Kunstmaler

Gift med: Vilhelmine Oppenheim, kaldet Ville. Ville var også kunstmaler

Jais Nielsen boede 1911-1914 i Paris. 1914-1961 boede han i København og Hellerup

Jais og Ville fik tre børn: Ole, Lise og Henrik

Hædersbevisninger:

1925: Grand Prix, Verdensudstillingen, Paris, 1929: Eckersberg Medaljen, 1948: Thorvaldsens Medaljen. 1955:

Diplome d'Honneur, Accad. Internat. de la Ceramique, Cannes

Det var det hidtil største stykke keramik brændt i ét stykke. Han modtog den fornemme Grand Prix for dette værk. Hans arbejde for Den kgl. Porcelainsfabriks stentøjsafdeling blev derfor berømt over hele verden.

JAIS OG DE RELIGIØSE MOTIVER

Ser man på Jais Nielsens keramiske værker med bibelske motiver er handlingerne ofte voldsomme og mange gange fyldt med vrede. Men hvorfor? Jais Nielsen forklarede selv, at det primært var fortællingernes gode historier, han var optaget af. De indeholdt højspændt dramatik og følelser. Der var historier, hvor menneskene udfordrede deres gud og derfor blev straffet, som da Moses måtte redde sit folk fra slangerne. Men der var også historier om den lille, der kæmper mod den store – og vinder. Som Samson, der kæmper mod løven. Eller den lille David, der besejrer kæmpen Goliat. Eller om det at være god og hjælpe nødstedte, som Den barmhjertige samaritaner.

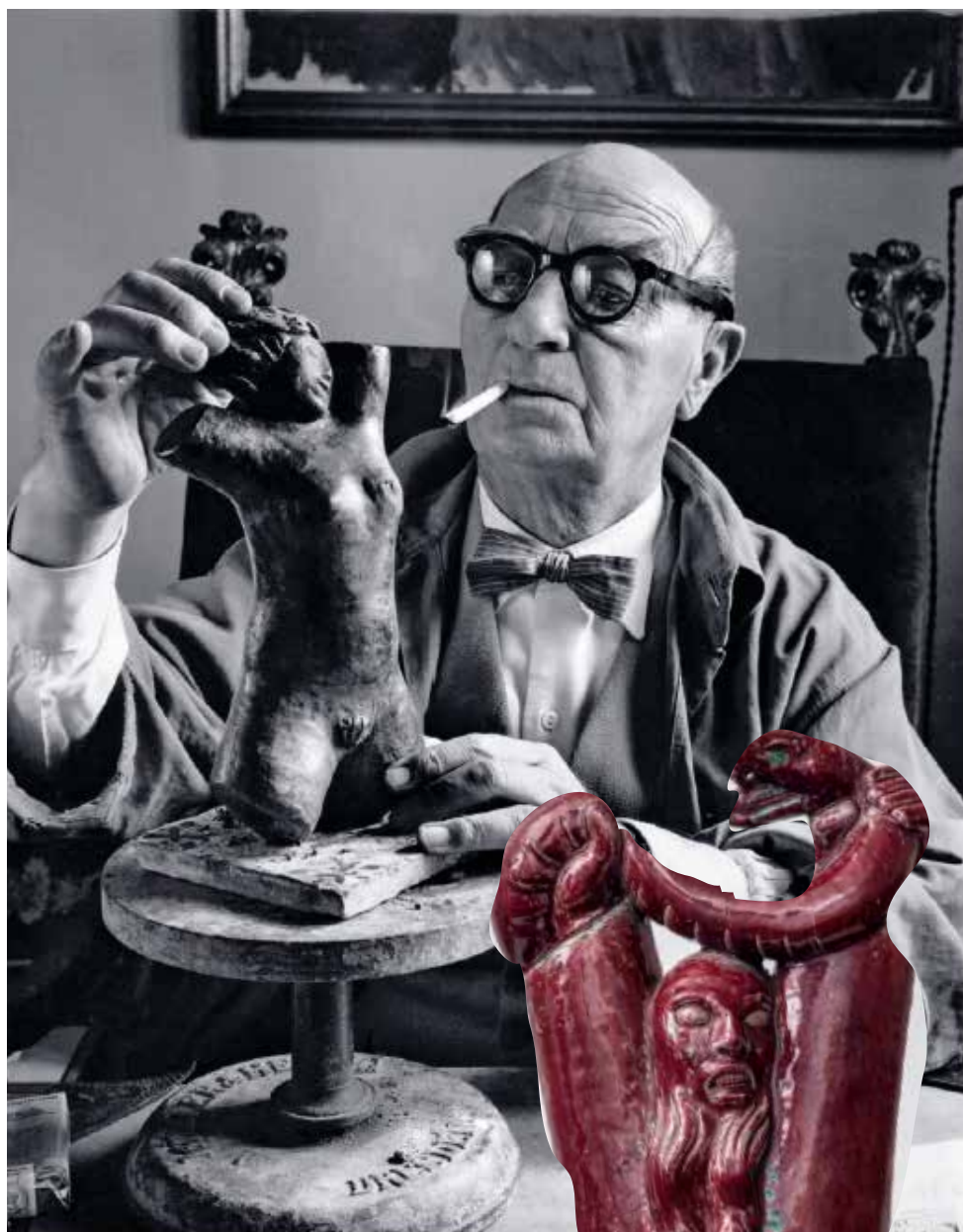
Jais Nielsen skabte sin kunst i en tid med voldsomme kriser. Han måtte afbryde sit årelange ophold i Paris, da 1. Verdenskrig brød ud i Europa i 1914. Under 2. Verdenskrig var Danmark besat af Tyskland. Det tyske, nazistiske regime tolererede ikke jøder, og da Jais egen kone, Ville, var af jødisk familie, måtte hun og deres ældste datter i 1943 flygte til Sverige for at redde livet. Selv om han aldrig selv ville udtale sig om, om han var kristen eller troende, så kan hans kunst ses som en kommentar og måske også en protest mod sin samtids uro og forfald. Han trækker på gamle fortællinger, der som en parallel til hans egen tid var præget af grufulde tragedier, hvor den store udfordrede den lille. Jais Nielsens kunst kommer derfor til at udtrykke en tro på noget større, noget universelt, der rækker ud over sin egen tid.

FAKTA #2: KERAMIK

Jais Nielsen arbejdede både i lertøj og i stentøj.
Lertøj: keramik brændt ved 900-1050 grader, da lertøjsleret smelter ved 1100 grader.
Stentøj: keramik brændt ved 1200-1350 grader. Ved denne temperatur sintrer leret, det vil sige at partikler i leret smelter sammen ligesom glas og gør keramikken vandtæt (i modsætning til lertøjet, som gøres tæt ved hjælp af glasurer).
Lertøjet kan glaseres i alle regnbuens farver. Stentøj kræver særlige glasurer, der kan holde til at blive brændt ved så høje temperaturer. Stentøjsglasurer er ofte mere afdæmpede.
Porcelæn: laves af særlig fint ler, som kan formes så tyndt, at det næsten bliver gennemsigtigt. Det bliver brændt ved 1250-1300 grader ligesom stentøj. Porcelænslers smeltepunkt ligger først ved 1750 grader.

LÆRERVEJLEDNING

BILLEDKUNST

JAIS NIELSEN – EPOS I LER
12.10.2018 – 28.4.2019
CLAY Keramikmuseum Middelfart
Udviklet af CLAY Keramikmuseum og
Folkekirkens Skoletjeneste Nord- og Vestfyn

FAKTA # 3

CLAY KERAMIKMUSEUM OG DEN KGL. PORCELAINSFABRIK

Hvem kender ikke Musselmalet fra Den kgl. Porcelainsfabrik, Mågestellet fra Bing & Grøndahl eller Blåkant fra Aluminia? På CLAY Keramikmuseum kan man både se kendte stel, fantastiske figurer og vidunderlige værker fra de tre hæderkronede, danske fabrikker.

Museet modtog i 2010 samlingen fra Royal Scandinavia A/S. Den indeholder 235 års dansk designhistorie og indeholder mere end 55.000 keramiske genstande af fajance, stentøj og porcelæn. Ikke bare flotte pragtstykker og færdige produktioner, men også prøver, halvfabrikater og unikaværker.

Jais Nielsen arbejdede som kunstner for Den kgl. Porcelainsfabrik fra 1920 til 1960. Derfor har vi i dag på CLAY mere end 160 af hans arbejder i vores samlinger.

Den kgl. Porcelainsfabrik hedder i dag Royal Copenhagen.

ØVELSER MED KLASSEN

Materialer: Papir, blyanter

BILLEDKAVALKADE

Se på mosaikken af Jais Nielsens værker – tal om:

- Hvad ser I? (krukker, vaser, tegninger, mænd, kvinder...)
- Hvilke farver ser I?
- Genkender I nogle motiver? Har I en fornemmelse af, hvad værkerne handler om? Og hvordan ser man det?

KUNSTNEREN JAIS NIELSEN

Se på de gamle fotografier af Jais Nielsen, og brug dem som afsæt til en personkarakteristik og samtale om ham. I kan også bruge den lille introduktion samt faktaboks til at tale om:

- Hvem var han mon?
- Hvornår levede han?
- Hvordan arbejdede han mon?
- Hvad laver en keramiker? En kunstner?
- Hvordan var Jais mon at være sammen med?

Lærer: Læs op fra arket og arbejd i samme tempo eller udlever en A4 mappe + ark med tekst, så eleverne kan arbejde i individuelt tempo. Øvelserne, der laves, kan ligeledes indsættes i mappe.
Brug: Linjeret papir, blyant, passer, tykke tegneredskaber (tusch, farvekridt etc.), tynde tegneredskaber (tusch, farveblyant etc.)

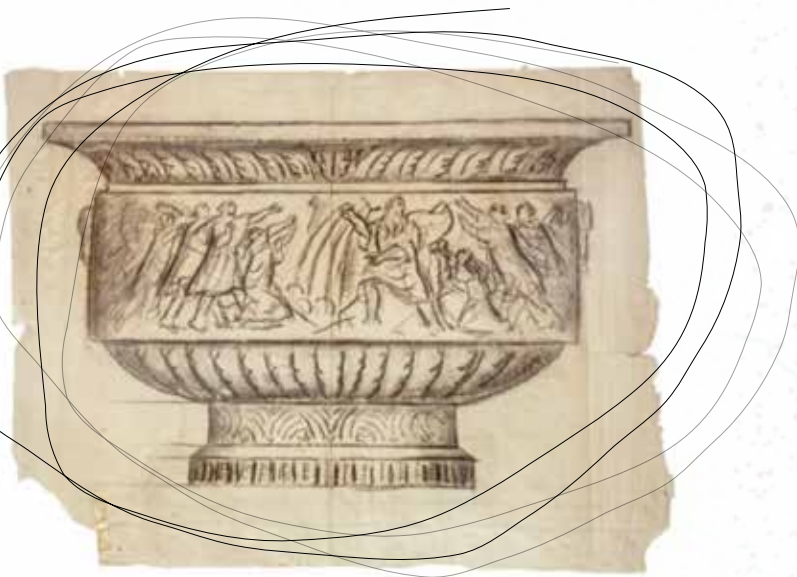
JAIS NIELSEN – STREGER OG BUER (ELEVARK)

TO BILLEDKUNSTLEKTIONER

Streger og buer – øvelser på papir

Jais var rigtig god til at tegne. Når han skulle lave keramik, tegnede han altid en skitse på papir. På den måde kunne han prøve sin ideer af, inden han begyndte at arbejde i leret. Han kunne også vise skitserne til for eksempel arkitekterne og menighedsrådene og på den måde fortælle om sine ideer, når han fik bestilling på store opgaver som at lave en døbefont eller en altertavle.

Men, der er forskel på HVORDAN, Jais tegner. Hans skitser på papir er meget detaljerede, hvorimod hans STIL på keramikken er enkel og minimalistisk. Det ser næsten ud som om, hans figurer er tegnet med en passer eller et andet instrument, som kun kan tegne buer.

somt?

Øvelse 1 - vi varmer op!

Du skal nu øve dig i at tegne som Jais. For at varme op til øvelsen skal du bruge tre stykker A4 papir, hvoraf det ene skal være linjeret.

Ark 1 – linieret papir

Her skal du tegne buer med en passer.
Brug gerne to til tre linjer til hvert bogstav
Skriv C med passeren, fortsæt linjen ud.
Skriv L med passeren, fortsæt linjen ud.
Skriv N med passeren, fortsæt linjen ud.
Skriv S med passeren, fortsæt linjen ud.
Gentag indtil papiret er fuldt.
Du må gerne justere passeren.
Varier gerne bogstaverne så de er forskellige.

Ark 2 – hvidt papir

Nu skal du tegne med fri hånd. Prøv at efterligne de bogstaver du har tegnet med passeren. Tegn hurtigt!. Fyld hele arket.

Ark 3 – hvidt papir

Samme øvelse som ark 2, meeeeee teeeegnnn laaaaaaaanngggsssooooooommmmm

Sammenlign dine tre ark med bogstaver med Jais' tegninger.
Har Jais mon tegnet stregerne hurtigt eller lang-

Øvelse 2A - Nu er du klar til start!

Tegn oven på personer i aviser eller blade. Brug lidt tid til at finde et godt foto.

Vælg fotos af hele mennesker, så store som muligt, gerne nogle som bevæger kroppen. Tegn med tuschpen.

Tegn figuren op, ligesom Jais gør på tegningen "Susanna i badet" fra 1918

Nu har du en skitse.

Øvelse 2B

Tag et A4 ark og brug en blyant. Tegn nu med fri hånd de streger, du skitserede. NB – ikke overføring! Prøv at få hver figur du tegner til at fylde et helt A4-ark.

NU har du en stregtegning, der ligner Jais Nielsens.

Øvelse 2C

Tag endnu et A4-ark. Gentag øvelsen, nu med en 2-3 mm tusch eller andet tykt tegneredskab. Tegn på det samme ark, nu udenom tuschstregen, med en farvet, tynd tusch, ca. 0.4 mm

Tag et nyt A4-ark. Tegn i fri hånd den farvede tuschstreg på det nye ark.

NU har du en konturtegning, der ligner Jais Nielsens.

Snak om i klassen:

Hvad er forskellen på de to tegninger?

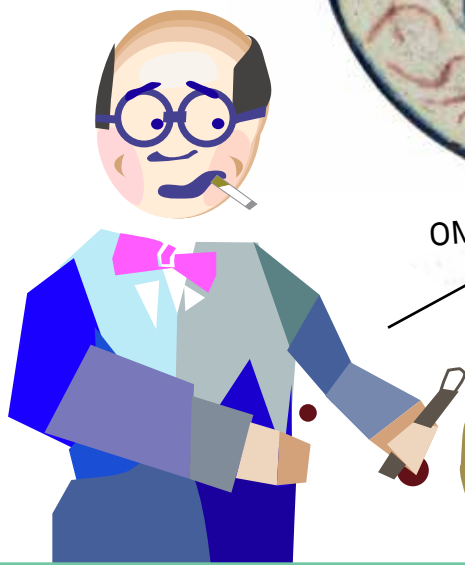
Find nu et ansigt i avis eller blad. Prøv om du kan lave øvelsen uden at lave tuschstreger på ansigtet, altså start ved øvelse 2B, lav den og øvelse 2C.

Har du tid til overs, kan du:

Lave etselvportræt eller et portræt af en klassekammerat.

Farvelægge baggrunden på konturtegningen.

Huskessedel:
Ingen små detaljer
Buer der ligner passerbuer
Geometriske former, trekanter,
elipser, cirkler eller firkanter.

OMG! Lige til Insta!

BAGGRUNDSTEKST TIL ELEVARKET

Varighed:

Ca. 2 lektioner

Materialer:

Papir, blyanter, tusch (tykke og tynde), farvekridt

Foto: "Moses og Slangen"

Jais Nielsens kunst handler meget om Bibelen.

Her var der historier, som handlede om menneskets grundvilkår, om liv og død, tro, håb og kærlighed. Det var historier fyldt med drama, store følelser og spænding.

Jais Nielsens første stykke keramik, var det et fad, som en dygtig pottemager havde drejet op, og som Jais så dekorerede med glasurer. Det var ligesom at tegne på en flade. I stedet for firkantet som et stykke papir eller et maleri, var formen nu bare rund.

Jais fik hurtigt lyst til selv at forme i det våde ler. I starten var det som om han ikke rigtigt kunne få figuren til at vokse frem af lerklumpen. I hans første version af "Samson og Løven", 1918 han formet en lerklump, som har to sider. På den ene side ser man Samson, der kæmper mod løven. På den anden side ser man Samson og Delila.

Da Jais laver en ny version af "Samson og Løven" i 1923, er scenen med Delila forsvundet, og man ser nu blot Samson bagfra. Han er stadig meget tung, hviler bredt ned mod underlaget. Men se så på figuren "Moses og Slangen", ca. 1928. Her har Moses fødderne solidt plantet på jorden, men han strækker sig op og fra hans hænder, der er løftet op over hovedet strækker snor slangen sig op og fri af formen.

Stil dig ligesom Moses:

- hvilket bogstav ligner du nu?
- hvordan føler du dig? Stærk eller svag?

FØLELSER - DRAMA - KROPSSPROG (ELEVARK)

TO BILLEDKUNSTLEKTIONER

Jf: Kristendom: Historien om Moses og kobberslangen.

Sidste gang lærte du at tegne ligesom Jais med streger og buer. Dette arbejde fortsætter, og vi bygger lidt mere på.

Du skal nu øve dig i at tegne mennesker og ansigter, SOM UDTRYKKER BESTEMTE FØLELSER via ansigtsmimik og kropssprog.

Kig på Jais' figurer. Hvordan bruger de kroppen? Hvordan får han budskabet frem?

(overdrivelse, store bevægelser, hele kroppen)

Indledning:

At tegne klæde og krop som Jais.

Tre lige streger definerer klædet

Bue for neden giver bevægelse

Hår tegnes ved at gentage samme streg

Tre buede streger bøjer armen

At tegne figur/croquis som Jais (se eksempler)

Tegn en oval som ansigt, en cylinder som hals, en trapez som torso, et rektangel eller trapez som kjortel, to ovaler som ben, rektangler eller ovaler som fødder.

Giv så stregerne mere liv ved at lave konturstreger.

Giv figuren liv, og lav nødvendige detaljer som hænder, hår, bølger i tøjet, etc.

Øvelse 1

Klassen sætter sig i en cirkel. Den person, som har fødselsdag næste gang, starter med at stå model i midten, og efter tur skiftes I til at stå model. Modellen skal iklæde sig et lagen og binde det om livet med en snor.

Runde 1 - Først skal modellen udtrykke UTILFREDSHED ligesom israelitterne i historien om Moses og slangen. Det er op til hver enkelt model, hvordan det udtrykkes. OVERDRIV gerne dit kropssprog. (Hvis man ikke kan finde på noget helt nyt, bruger man den samme, som

en af forgængerne, men varier det lidt, så det samme ikke tegnes to gange)

Nu skal I tegne modellen. Husk at tegne ligesom Jais – lav ikke små detaljer, men kun de store linjer.

I runde 1 har I 30 sekunder til at lave tegningen.

Nu kommer **runde 2**. Her har I 2 minutter til at lave hver tegning. Følelsen, der skal udtrykkes her, er VREDE.

Runde 3 - Hvilken følelse synes I, skal udtrykkes her? Hvad føler israelitterne, da Moses lavede kobberslangen? (læs evt. historien i lærervejledningen)

Øvelse 2

Introduktion: Læg mærke til hvordan Jais lader ansigterne udtrykke følelser. Når man tegner så enkelt som Jais, bliver man nødt til at overdrive for at beskueren forstår følelsen. Idet Jais' motiver ofte kom fra Bibelen eller antikken, er det ofte en HELT BESTEMT følelse, han udtrykker i sine værker.

Snak om: Hvilke dele af ansigtet kan bruges til at udtrykke følelser? Hvordan?

I skal nu lave portrætter sammen i små grupper af to eller tre (eller med spejl). Start op med på skift at sidde model for hinanden. Brug de samme følelser som i forrige øvelse: Utilfredshed, vrede og _____.

Find selv på flere følelser at udtrykke.

Find et stykke farvet A3 karton. Tegn en cirkel så stor som muligt med en passer. Klip ud. Tegn det bedste portræt herpå, og hæng op i klassen.

Nu har du lavet et fad som Jais ville have gjort.

Varighed: afsæt gerne 2 lektioner

Materialer: Papir, blyanter, tusch/farvekridt, bølgepap, karton, hobbykniv, lim

Baggrundstekst til elevarket

Jais Nielsen var meget interesseret i alt, hvad der havde med kunst at gøre. Figurer, malerier og keramik fra gamle og fremmede kulturer. I sin have havde han en stor kinesisk løvefigur, og i sit atelier (et kunstnerværksted) havde han et marmorhoved af den romerske kejser Trajan (53-117 efter Kr.) og en italiensk Madonnafigur (Jomfru Maria) af træ fra middelalderen. Han var også meget interesseret i ny kunst, og særligt de franske malere Pablo Picasso og Henri Matisse, som han havde set på udstillinger i Paris, var hans store forbilleder.

Han brugte både gammel og moderne kunst som inspirationskilde til sin egen kunst. Fra den gamle, persiske og kinesiske keramik hentede han inspiration til keramikkenes **former** og glasurernes **farver**. Fra middelalderens kunst hentede han inspiration til at opbygge **kompositionen** i sine billeder. Og fra kunstnere som Picasso og Matisse hentede han inspiration til en særlig kunstnerisk **stil**.

YOLO

FIGUR OG RELIEF (ELEVARK)

TO BILLEDKUNSTLEKTIONER

Et **relief** er et billede eller dekoration, der er ophøjet på en flad, fast baggrund. Jais brugte ofte relief-teknik, når han lavede keramik.

Lærer: Find Matisse-billeder (evt. "Nu Bleu IV" eller "La Danse") online.

I dag skal vi arbejde med en fransk kunstner, som Jais fandt inspirerende. Han hedder Henri Matisse. Han malede utroligt farvestrålende oliemalerier, og da han blev gammel og ikke kunne se så godt, begyndte han at klippe papirklip.

Kan I se forskelle mellem Matisse og Jais? Ligheder?

Øvelse 1

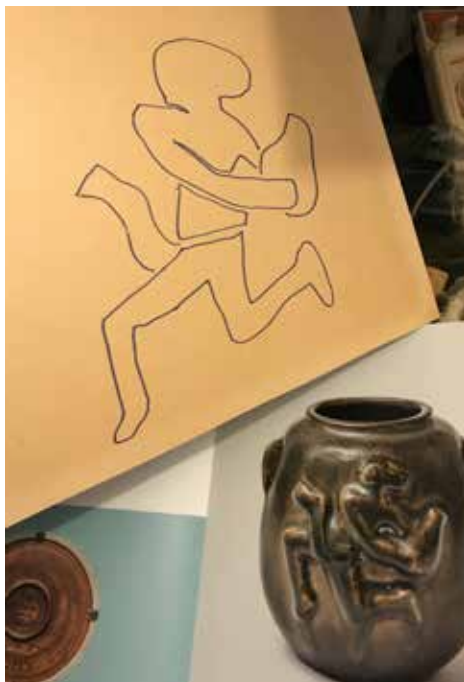
Du skal nu 'klone' Jais og Matisse.

Du skal nu efterligne Matisses stil, når du tegner en af Jais' figurer. Tegn på bølgepap, klæb farvelæg overfladen. Klæb dem op på hvidt papir.

Henri Matisse

Nu har du et relief. Hæng jeres relieffer op ved siden af hinanden på en lang række. Hvis I er rigtig gode, skærer I strimler af bølgepap ud i 3 cm brede stykker, og rammer relief-rækken ind.

Øvelse2

Tegn en ny Jais figur i Matisse-stil på 2 mm karton. Skær langs kanten af figuren med en hobbykniv. Pil lag af kartonen, så figuren træder frem.

Nu har du endnu et relief.

Hvad er forskellen?

(det ene er sat på, det andet er skåret væk)

Lav nu en vase/krukke ud af dit karton.

AFSLUTNING

Selvstændig opgave:

Omsæt dit relief fra karton til ler. Brug gerne glasurer til at understrege motivet.

(brug evt kartonpladen til at trykke i leret, ellers brug pladeteknik, hvor figuren skæres ud i pladeteknik, eller skræbes væk med skæretråds-redsкаber.

Er I modige, kan I forme en vase med relieffet på.

GOD FORNØJELSE

VI GLÆDER OS TIL AT SE JER PÅ CLAY!

UNDERVISNING

BILLEDKUNST - INSPIRATION TIL EKSTRA OPGAVER

Serveret på et fad – på papir
Målgruppe: Indskoling og mellemtrin
Varighed: 2 lektioner
Materialer: Paptallerkner eller elevark 9, blyant og tusser, evt. akrylfarver og pensler.

Gå i Jais' fodspor, og lav fade med scener fra bibelske fortællinger.

Læs en kort bibelfortælling (se i materialet her). Udlever paptallerkener eller tegn omkredsen af en tallerken på et ark papir, hvorpå eleverne tegner en scene fra fortællingen.

I kan bruge tegningen som skitse til at lave egen fade i ler, som eleverne kan dekorere

Serveret på et fad – nu med ler
OBS! Målgruppe: Mellemtrin
Varighed: 2 – 4 lektioner
Materialer: Ler, lerredekskaber, glasur og keramikovn

Tag afsæt i elevernes skitsearbejde fra øvelsen "Spis dig mæt i fortællinger 1" eller en anden skitsetegning fra klassens udstillingsbesøg til at forme et fad eller en tallerken i ler, som kan dekoreres og brændes.

Elevernes egen Jais-udstilling
Målgruppe:

Indskoling og mellemtrin
Varighed: 1 lektion

Materialer: Udpluk fra elevernes BOGEN om Jais, tegninger fra øvelserne og evt. keramik
Brug elevernes BOGEN om Jais som inspirationskatalog til at skabe klassens helt egen særudstilling om Jais Nielsen hjemme på skolen.

Tal med eleverne om, hvilke ting, de synes, er vigtige at have med i udstillingen med henblik på videreformidling af Bibelhistorierne og Jais Nielsens keramiske kunst til skolens øvrige elever.

PÅ MUSEET:

Pottemageren

Materialer: Blyanter, papir (medbringes hjemmefra).

Hils på et af Jais Nielsens mest berømte værker, Pottemageren fra 1925, og se på:

Former

Gå på opdagelse i de grundlæggende former, linjer og flader, skulpturen består af. Tal også om, hvad skulpturen af lavet af. Hvilken betydning har materialet mon for den måde, Jais har formet sin figur?

Fra krop til klump

Se godt på Pottemageren. Tegn et omrids af skulpturen på et ark papir.

(I overgangen fra det tredimensionelle til det todimensionelle vil Pottemageren forvandle sig fra krop til klump, da hverken fødder, ben, arme, hænder eller krukke vil vise sig i tegningen).

- Tal om 'lukket' vs. 'åbent'

kropssprog. Hvordan kan vi tolke pottemagerens kropssprog?

Hvordan har han det? Hvorfor bærer han krukken med så stor alvor? Er det fordi, den er skrøbelig, eller fordi han bærer på en hemmelighed? Hvad er der i krukken?

- Hvad ville der ske, hvis pottemageren ikke holdt en krukke i hånden, men noget andet? Beskriv pottemagerens tøj – hvordan ser det ud? Passer tøjet til en håndværker – eller måske til noget andet? Hvordan kan vi tolke Jais' fremstilling af pottemageren? Hvad er en pottemager i Jais' optik?

- Tal også om pottemagerens ansigtsudtryk. Hvordan har pottemageren det? Alvorlig? Seriøs? Højtidelig? Smiler han? Hvad kigger han på?

Skabelsesberetningen:

Knyt skulpturen til fortællingen om Gud, der skabte Verden og mennesket. Kan man forholde Jais' Pottemager til denne fortælling? Har de to noget med hinanden at gøre?

LÆRERVEJLEDNING

KRISTENDOMSKUNDSKAB

JAIS NIELSEN – EPOS I LER
12.10.2018 – 28.4.2019
CLAY Keramikmuseum Middelfart
Udviklet af CLAY Keramikmuseum og
Folkekirkens Skoletjeneste Nord- og Vestfyn

INTRODUKTION TIL GUDSFORSTÅELSE

Hvordan bliver Gud beskrevet i Bibelen?

I dette korte afsnit følger en beskrivelse af Gud i henholdsvis det gamle og det nye testamente. I Jais Nielsens værker er der flere måder, hvorpå Gud forholder sig til mennesket. Og måske er der en tendens til, at han hovedsagelig skildrer den gammeltestamentlige Gud, der er vred og straffende. Men der kan suppleres med yderligere oplysninger om Gud i Biblen ved at inddrage det billede på Gud, der findes i Det nye Testamente.

Både i Det Gamle Testamente og i Det Nye Testamente er der et overordnet positivt syn på mennesket, selvom det er mennesket, der konstant er ulydigt, svagt og egoistisk. Men mennesket er skabt i Guds billede og dermed noget særligt i Guds store skaberværk.

Der er forskel på, hvordan Gud beskrives i Det Gamle Testamente og i Det Nye Testamente. En måde at forstå forskellen på er at se Gud som Herre i Det Gamle testamente og Gud som Far i Det Nye Testamente. I det gamle testamente er Gud tit lidenskabeligt vred, og Gud hævner sig. Han straffer sit folk for deres ulydighed, og han beskytter sit folk med en voldsom vrede imod deres fjender. Der er også den anden side – Gud forstås som Skaberen, der viser barmhjertighed og godhed over for sine skabninger. Igen og igen bærer han over med mennesker. Guds vrede holder i få slægtled, mens hans godhed strækker sig over tusindvis af generationer.

I Det Nye Testamente er Gud beskrevet som kærlighed og som ham, der viser nåde overfor alle mennesker – også dem, der har gjort noget forkert.

For yderligere viden om Guds billedet i Det Gamle og Det Nye Testamente se også artiklen: "Gud i kristendommen" af teolog og lektor på Haslev Seminarium Henning Nørhøj:
<https://www.religion.dk/kristendom/gud-i-kristendommen>

HVEM ER JAIS?

Målgruppe: Alle

Varighed: afsæt gerne 1 lektion

Se bilaget Billedkavalkade

Se på mosaikken af Jais Nielsens værker – tal om:

- Hvad ser I? (krukker, vaser, tegninger, mænd, kvinder...)
- Hvilke farver ser I?
- Genkender I nogle motiver? Har I en fornemmelse af, hvad værkerne handler om?
- Hvordan ser man det?

Kunstneren Jais Nielsen

Se på de gamle fotografier af Jais Nielsen, og brug dem som afsæt til en personkarakteristik og samtale om ham. I kan også bruge den lille introduktion samt faktaboks til at tale om:

- Hvem var han mon?
- Hvornår levede han?
- Hvordan arbejdede han mon?
- Hvad laver en keramiker? En kunstner?
- Hvordan var Jais mon at være sammen med?

UNDERVISNING

KRISTENDOM - JAIS OG DE BIBELSKE FORTÆLLINGER

Målgruppe: Indskoling og mellemtrin

Varighed: 2 - 3 lektioner

Jais elskede gode historier! Og gerne historier fulde af dramatik, som man kender dem fra mytologiske og bibelske fortællinger. Udvælg én eller to af Jais' værker, analysér dem ved at tale om kropsholdning, former, farver og hvordan de virker på én (enten på udstillingen eller de vedlagte fotos) og arbejd med de bibelske fortællinger, han har været inspireret af.

POTTEMAGEREN (DA GUD SKABTE MENNESKET)
SAMSON OG LØVEN
MOSES OG SLAGEN
DAVID OG GOLIAT
DEN BARMHJERTIGE SAMARITANER
JUDAS OG LYNET

DA GUD SKABTE MENNESKET/GUD SOM POTTEMAGER

Første Mosebog kapitel 2

Lærerinfo

Første Mosebog rummer to forskellige skabelsesberetninger.

Den første er beretningen om Gud, der arrangerede verden ved at skabe lys, skubbe havet bort og skabe liv såvel i havet som på det tørre land, herunder til sidst menneskene.

Den anden skabelsesberetning i kapitel 2 viser Gud som pottemager. I den tørre ørken rislede en kilde frem og blandede sig med jorden til formbart ler. Af dette skabte Gud mennesket og pustede livsånd i den livløse figur, så det blev en levende sjæl.

Gud er her den skabende Gud, der skaber mennesket i sit billede. Tanken er den, at det giver mennesket en særlig værdi og et særligt ansvar, at det er skabt i Guds billede. Dermed er alle mennesker grundlæggende ligestillet trods sociale forskelle.

INTRODUKTION TIL FORTÆLLING:

Fortællingen kan indledes ved, at læreren fortæller:

I Bibelen findes to fortællinger om, hvordan Gud skabte verden. I den fortælling, I skal høre nu, fortælles det, at Gud formede det første menneske ud af en klump ler. Man kan derfor sammenligne Gud med en pottemager.

En pottemager er en håndværker, der laver brugsting som fad, krukker, vaser osv. af ler. I tidligere tider var det helt nødvendige redskaber i det daglige liv. Man brugte krukkerne til at opbevare livsnødvendige

fornødenheder som mad og vand. Fade og kar var nødvendige til at tilberede maden i. I dag bruger vi gryder af stål og opbevaringsbøtter af plastik. Kun tallerkenerne er stadig lavet af keramik som porcelæn.

Da Gud havde formet mennesket, gav han det navnet Adam, hvilket netop betyder menneske.

Uddrag fra Sigurd fortæller bibelhistorier af Sigurd Barrett:

Da Gud havde lavet hele Verden, fandt han et dejligt sted langt mod øst. Her plantede han en dejlig have, og han lod de smukkeste blomster og buske og træer vokse op. Midt i haven plantede han Livets træ, og ved siden af det plantede han Kundskabens træ. Det var et frugttræ, og hvis man spiste af træets frugter, kunne man kende forskel på godt og ondt.

I haven var der fire floder, som sørgede for, at alle blomsterne og træerne fik vand, og på alle buskene og træerne var der dejlige frugter og bær, man kunne spise. Haven var som et paradis, og derfor kaldte Gud den for Paradisets have. I denne have skulle de første mennesker bo, tænkte Gud, og så gav han sig til at tænke over, hvordan mennesket skulle se ud.

- Jeg vil starte med at lave en mand, tænkte Gud, og han skal ligne mig selv. Og så gik Gud i gang med at lave den første mand. Han tog noget jord og formede det som en mand. To arme, to ben, to hænder og to fødder fik han og selvfølgelig et hoved med øjne, næse og mund. Til sidst åndede Gud gennem mandens næsebor, så manden begyndte at trække vejret. Gud kiggede på manden og var meget tilfreds. – Han skal hedde Adam, tænkte Gud midt i den vidunderlige Paradisets Have. Og så anbragte Gud Adam midt i den vidunderlige Paradisets Have. Adam slog øjnene op, og det kan nok være, at han blev glad. – Sikke en fed have! jublede Adam og dansede rundt af glæde.

Gud var meget tilfreds med Adam, men på den anden side var der nu alligevel noget, der manglede. – Det er ikke godt at være alene, tænkte Gud. – Jeg tror sørme, jeg laver et menneske til, én som kan være Adams veninde. Så ventede Gud til Adam blev træt og tog en lur, og mens Adam sov, snuppede Gud et af hans ribben, uden han lagde mærke til det. Af det byggede Gud en kvinde, og da han var færdig, førte han kvinden hen ved siden af Adam. Så satte Gud sig til at vente spændt på, hvad Adam ville sige, når han vågnede. Da Adam vågnede, fik han straks øje på Eva. Han blev jublende glad, for nu var han jo ikke længere alene.

Tal om:

- Hvorfor skaber Gud mon mennesket?
- Hvorfor skaber han både en mand og en kvinde?
- Hvad synes I om Gud i denne fortælling?
- Hvilken slags Gud er han?
- Beskriv Gud med tre ord.
- Hvordan kan man sammenligne Gud med en pottemager?
- Hvad betyder det, at mennesket blev skabt af en klump ler?

Se på figuren Pottemageren fra 1925 og tal om:

- Hvordan står figuren? – vis det eventuelt ved at stille dig på samme måde
- Hvordan er han klædt?
- Hvad holder han i sine hænder?
- Ligner han en pottemager? – hvorfor – hvorfor ikke?
- Hvad er stemningen i figuren? (Glad/vred/rolig/voldsom?)
- Hænger denne figur sammen med fortællingen om Gud som pottemager? Hvordan?

Lærerinfor

Samson og løven er en del af en længere fortælling om den stærke Samson, skildret i Det Gamle Testamente: Løven var i Bibels tid et dyr, der levede i Israel, og derfor fortælles der adskillige gange i Bibelen om episoder med løver. Løven stod for folk som det stærkeste og mægtigste dyr, og derfor brugte man løven symbolsk som her i fortællingen: Samson måtte virkelig være stærk, siden han kunne slå en løve ihjel med de bare næver – Gud må derfor også være stærk og magtfuld, da det er ham, der har givet Samson styrken.

Samson er i den kristne udlægningshistorie et billede på Kristus, og en forudsigelse af Jesu virke og Kristi Sejr i Det Nye Testamente.

Samson er i eftertiden primært symbol på heltekraft og korporlig styrke. Et flyttefirma har taget navn efter ham; den stærke mand i cirkus har ofte hans navn.

INTRODUKTION TIL FORTÆLLING:

Fortællingen kan indledes ved, at læreren fortæller:

Samson var israelit, og levede i landet Israel på et tidspunkt, hvor filistrene, et andet folk, havde magten og bestemte over Samson og hans folk. Filistrene gjorde livet svært og hårdt for israelitterne, og israelitterne håbede, at Gud vil hjælpe dem, så de kunne blive et frit folk.

Fortællingen om Samson begynder med at en kvinde en dag får besøg af en engel. Englen sagde til kvinden, at hun ville blive gravid og føde en søn, som ville blive meget stærk. Gud havde en særlig plan med det barn, som hun skulle have. Derfor skulle kvinden gøre, som Gud sagde: Hun måtte ikke klippe barnets hår, barnet skulle nemlig være nasiræer. Det var en person, der på en særlig måde var bundet til Gud og skulle lade sit hår gro. Det uklippede hår var nemlig et tegn til omverdenen på, at personen var særligt bundet til Gud.

Videre sagde englen også til kvinden, at Gud havde bestemt, at barnet skulle begynde kampen mod filistrene og nedbryde deres magt over israelitterne. Det, havde Gud planlagt allerede inden barnet blev født.

Kvinden fødte en dreng, og han fik navnet Samson. Hans mor havde ikke glemt, hvad englen havde sagt, så hun lod hans hår vokse, og israelitterne kunne se på hans lange hår, at der var et særligt forhold mellem ham og Gud. Bibelen fortæller, at Gud velsignede Samson, og at Gud gav Samson flere og flere kræfter for at gøre ham klar til den opgave, han havde, nemlig at befri israelitterne fra filistrene.

Nu skal I høre fortællingen, hvordan Samson engang dræbte en løve med de bare næver.

Uddrag fra Bibelen fortalt for store og små af Ingrid Schrøder-Hansen:

Samson var den stærkeste mand i verden.

Musklerne svulmede om hans arme og ben. Hår og skæg groede over hans ansigt som en løvemanke, for aldrig havde en ragekniv fået lov at tæmme det.

Engang forelskede Samson sig i en filisterpige. Hans forældre var ikke glade for det: "Filistrene er vores fjender. Hvorfor kan du ikke gifte dig med en af vores egne piger?" Men Samson ville, hvad han ville, og han gik afsted for at fri til pigen. På vejen ned til filisterbyen sprang en løve på ham. Men Samson greb fat i den med de bare næver og flåede løven midt over. Han kastede den ind mellem klipperne og fortalte det ikke til nogen.

Pigens far sagde ja til frieriet, og nogen tid efter gik Samson derned for at holde bryllup. Da han kom til det sted, hvor han havde mødt løven, gik han hen for at se, hvad der var blevet af den. En sværm af honningbier havde slået sig ned i den døde løves krop, og Samson lo højt: "Sikke en forvandling!" Han pustede bierne væk, tog en håndfuld bikager og gik resten af vejen og slikkede honning i sig.

Men foran brudens hus stod tredive filistre og ventede på ham. De var brudesvende, påstod de. Samson skulle give dem hver en festdragt, hvis der skulle holdes bryllup. Men Samson havde ingen penge. "Jeg vil give jer en gåde," sagde han da. "Hvis I kan gætte den, får I hver en festdragt, men hvis ikke, skal I give tredive festdragter."

Det, gik de med til, og Samson sagde:

"Fra æderen kom der æde,

fra den stærke kom det søde – hvad er det?"

Den gåde havde filistrene aldrig hørt før, og de tænkte, så det knagede, men de fandt ingen svar.

"Få løsningen ud af ham," sagde de til bruden, "ellers brænder vi huset af over hovedet på jer."

Og bruden tiggede og plagede Samson: "Du elsker mig slet ikke, når du ikke vil fortælle mig det!" Da hun havde plaget i flere dage, gav Samson efter og fortalte om løven. Dagen efter mødte filistrene op. "Nu har vi gættet din gåde: Hvad er stærkere end en løve? Og hvad er sødere end honning? Det var nemt nok."

"I har vist pløjet med min kvie!" knurrede Samson. Men nu skyldte han dem jo festdragterne, så han gik til den nærmeste by, hvor der var fest. Der slog han tredive filistre ihjel, tog deres tøj og gav det til brudesvendene. Men han var vred på sin brud og rejste hjem til sig selv. Nogen tid efter ville han alligevel besøge hende, men nu havde hendes far giftet hende med anden.

Tal om:

- Hvordan kunne Samson rive en løve midt over?
- Hvorfor har Gud givet Samson så mange kræfter?
- Hvilken slags gud er Gud i denne fortælling?
- Hvad synes I om ham?
- Beskriv Gud med tre ord
- Hvordan har Jais Nielsen valgt at gengive Samson?
- Hvem er stærkest i figuren: Samson eller løven? Og hvordan ser man det?
- Se også på vasen med samme motiv: hvem er stærkest her?

MOSES OG KOBBERSLANGEN

(4.Mosebog, kapitel 21 vers 4 – 9)

Lærerinfor

I Det Gamle Testamente spiller Moses en central rolle som modtager og formidler af Moseloven, der er selve kernen i jødedommen. Moses blev udvalgt af Gud til at føre jøderne ud af fangenskab i Egypten, så de kunne begynde ørkenvandringen mod det forjættede land. Under denne ørkenvandring modtog Moses Guds lov på Sinaibjerget, og han formidlede Guds vilje til det jødiske folk – Guds udvalgte folk.

Under den lange ørkenvandring, 40 år, oplevede Israels folk flere kriser. I fortællingen om Moses og kobberslangen var de i en af de værste kriser. De havde på det groveste sat sig op imod Gud og hans tjener Moses med utålmodig kritik. Guds svar var at sende dødbringende slanger ind blandt israelitterne.

Denne ulykke fik dem til at angre deres synd. Så Moses gik i forbøn for dem, og han fik af Gud anvisning på at lave et frelsens tegn. Det var en kobberslange, han skulle sætte op på en stang synligt for alle. De, som så hen til det frelsende tegn, beholdt livet.

I fortællingen oplever vi en Gud, som vi ofte ser ham i Det Gamle Testamente, nemlig som en straffende og tilgivende Gud. Altså en Gud, der sender ulykke, når folket gør oprør. Men samtidig holder fast i sin plan med sit folk og sender dem hjælp. Mennesket er trods sin ulydighed noget særligt i Guds skaberværk, og derfor hjælper han det gang på gang.

BONUS INFO:

Denne fortælling om ørkenvandringen og en helbredende slange på en stav er løbet ind i den europæiske kulturarv, hvor den filtreres sammen med den græske gud for lægekunsten, Æskulap, som havde en slange som attribut. Slangen og staven bruges stadig i dag som symbol for lægekunst og medicin.

Slanger er tvetydige, snart er de visdommens og snedighedens bærere, snart giftighedens og dødens budbringere. Derfor er det overvindelsen eller tæmningen af deres kræfter, deres evner til at bestemme over

liv og død, der er fastholdt, dels i kristendommen, dels i lægekunsten.

INTRODUKTION TIL FORTÆLLINGEN

Fortællingen kan indledes ved, at læreren fortæller:

I Bibelen kan vi læse om en mand, der hedder Moses. Han er en af de vigtigste personer i Det Gamle Testamente. Det var blandt andet ham, som blev gemt i en sivkurv, og det er også ham, som modtog de ti Bud fra Gud.

Engang skulle Moses lede israelitterne, som var Guds folk, fra Egypten, hvor de var slaver, til Kanaans land, et land, de havde fået af Gud. For at komme til Kanaans land, måtte Moses og israelitterne først gå 40 år i ørkenen. Israelitterne syntes, det var hårdt at være i ørkenen, men Gud lavede en aftale med Moses på folkets vegne. Han lovede at være med sit folk og være deres Gud, hvis de holdt de ti Bud og holdt sig til Gud. Men israelitterne begyndte at få ondt af sig selv, og de kritiserede Gud. Så blev Gud vred, og I skal nu høre, hvad han gjorde.

Genfortælling af Fjerde Mosebog kapitel 21 vers 4 – 9:

Hvorfor har I ført os op fra Egypten for at dø i ørkenen? Her er jo hverken brød eller vand, og vi er lede ved den elendige føde, sagde det israelitiske folk til Moses.

Så blev Gud vred, og han sendte slanger, som bed folket og mange israelitter døde.

Så gik israelitterne til Moses og sagde: "Vi ved godt, at vi har været ulydige, og at vi har talt dårligt om dig og Gud. Vil du ikke nok bede Gud om at fjerne slangerne fra os!"

Moses bad Gud om at tilgive folket deres ulydighed, og Gud sagde til Moses: "Lav en slange og sæt den på en stang! Enhver, der er blevet bidt, og som ser på den, skal beholde livet." Så lavede Moses en kobberslange og satte den på en stang: Hvis nogen så blev bidt af en slange og rettede sit blik mod kobberslangen, beholdt han livet.

Tal om:

- Hvorfor sendte Gud slanger efter israelitterne?
- Hvad synes I om, at Gud straffer sit folk ved at sende slanger?
- Hvorfor siger Gud til Moses, at han skal lave en kobberslange?
- Hvorfor tilgiver Gud mon israelitterne og sender hjælp?
- Hvilken slags gud er Gud i denne fortælling?
- Hvad synes I om Gud?
- Beskriv Gud med tre ord

Se på figuren af Jais Nielsen:

- Hvordan har han vist Moses? Og slangen?
- Prøv at stille jer på samme måde som Moses: hvordan føles det?
- Er der tidspunkter, hvor du selv står på samme måde?
- Hvorfor har Jais valgt at vise Moses på denne måde?

KAMPEN MELLEM DAVID OG GOLIATH

(Første Samuelsbog kapitel 17)

Lærerinfor:

David, der levede omkring 1000 f.Kr., er en af de mest kendte personer i Det Gamle Testamente. Han var den anden konge over Israel og regerede i 40 år, hvor han både formåede at holde sammen på sit land og forsvare det mod fjender indefra og udefra. Jøderne betragtede ham dengang og i dag som den ideelle konge. Mange af de mest kendte beretninger i Det Gamle Testamente omhandler kong David. Det gælder blandt andet historien om David og Goliath.

Goliath er filist og dyrkede afguder. Han troede, han kunne klare hvad som helst, men Gud virker gennem David, og David er stærkere trods det, at han er mindre. Vi oplever her Gud som almægtig og stærk – han har en plan med David, så selvom Goliath er skræmmende, er Gud stærkere: Han sørger for, at David vinder, så han kan blive den konge, Gud har bestemt ham til at blive. David ved, at han ikke kan vinde over Goliath af egen kraft, men han stoler på, at Gud nok skal hjælpe ham.

INTRODUKTION TIL FORTÆLLINGEN:

Fortællingen kan indledes ved, at læreren fortæller:

I fortællingen om David og Goliath skal I høre om David, der engang var en stor konge i Israel. Men inden han blev konge, var han fårehyrde for sin far Isaj, der var en helt almindelig bonde fra landsbyen Betlehem. Nu skal I høre om dengang David kæmpede mod kæmpen Goliath, og vandt med Guds hjælp.

Fortællingen genfortalt:

Da David blev salvet

Isaj havde otte sønner, af hvilke David var den yngste. En dag kom den berømte profet Samuel pludselig på besøg i Betlehem. Han indbød Isaj og hans sønner til at deltage i en ofring, men han havde en bagtanke: Gud havde givet ham besked på, at én af Isajs sønner skulle salves til konge af Israel. Den gamle konge, Saul, havde nemlig vendt Gud ryggen og var blevet en dårlig konge.

Isaj var glad for Samuels invitation og tog alle sine syv voksne sønner med, mens han lod den yngste, David, blive hjemme og passe fårene. Samuel var meget imponeret af Isajs høje, flotte sønner, men idet han gennemgik alle syv, sagde Gud, at det ikke var nogen af dem, der skulle salves til konge. Samuel

måtte spørge Isaj, om han ikke havde flere sønner. Så blev der sendt bud efter den yngste søn, David, som der ellers ikke var nogen, der regnede med. Da Samuel så David, lod Gud ham vide, at det var ham, der skulle salves til konge. Så salvede Samuel David med olie. Dette var den almindelige måde at vise, at en person var udset til at være konge.

Saul vidste ikke noget om salvelsen af David og blev ved med at regere nogle år endnu. Men på et tidspunkt kom han i kontakt med David, fordi han havde brug for en citerspiller til at berolige sig. En af hans tjenere foreslog at hyre David, og Saul blev meget godt tilfreds med David.

Kampen mellem David og Goliat

Israelitterne lå i krig med deres nabofolk filistrene. Filistrene sendte en hær mod Israel, og kong Saul sendte Israels hær ud for at møde dem på slagmarken. I filistrenes hær var der især én kriger, som var kendt og frygtet af alle. Han hed Goliat og var en kæmpe på over to meters højde. Han stillede sig hver dag frem foran israelitterne og udfordrede dem til at finde en mand, der kunne kæmpe med ham i en tvekamp.

Der var ingen, der turde kæmpe mod Goliat, og det hånede han dem for. Men en dag kom den unge David til hærens lejr for at bringe friske forsyninger til sine tre ældste brødre, som var soldater i hæren. Han så Goliat stå frem og udfordre israelitterne, og han så, hvor bange alle blev for ham. Men han hørte også, at den, der kunne slå Goliat i tvekamp ville få en stor belønning af kong Saul: Rigdom, frihed og Sauls egen datter. Det blev bemærket, at David var meget interesseret i at høre om denne belønning, men både hans ældste bror Elias og kong Saul gav ham besked på, at han kunne glemme alt om at kæmpe mod Goliat. Han var jo bare en dreng. Alligevel fik David overbevist Saul om, at når han som hyrde kunne kæmpe mod løver og bjørne, så kunne han også kæmpe mod Goliat.

Saul gav David sin egen rustning på, men den kunne han slet ikke bevæge sig i. I stedet for tog David kun sin stav og sin stenslynge med til kampen. David stolede på, at Gud var med ham i kampen, og mod alle odds lykkedes det ham at ramme en sten lige i panden på Goliat, så han faldt om og døde.

Tal om

- Hvilken plan havde Gud med David?
- Hvorfor kunne en lille fårehyrde som David vinde over en kæmpe som Goliat?
- David var meget modig, når han turde kæmpe mod Goliat
 - hvorfor mon han var så modig?
- Hvorfor hjalp Gud David med at vinde?
- Hvilken slags gud er Gud i denne fortælling?
- Hvad synes I om Gud?
Beskriv Gud med tre ord

Se på figuren af Jais Nielsen

- Prøv at stil dig i samme positur som David – hvordan føler du dig? (Stærk, svag?)
- Passer figuren med det, I har hørt i historien? Eller har Jais lavet noget om? (Tip: hvad var det David brugte til at slå kæmpen ihjel med?)
- Hvorfor har han mon lavet den om? (Et sværd er nemmere at forstå som et drabeligt våben end en sten – det har stærkere symbolsk værdi)
- Jais har lavet sin egen udgave af historien – gør det noget ved fortællingen, eller er den lige god?

DEN BARMHJERTIGE SAMARITANER

Lukasevangeliet kapitel 10, vers 25-37)

Den barmhjertige samaritaner er – ved siden af Den fortabte søn – nok den kendteste af Jesus' mange lignelser.

Lærerinfor

Optakten til lignelsen er, at en farisæer – for at stille Jesus på en prøve – spørger om, hvad han skal gøre for at arve evigt liv? Jesus svarer med et modspørgsmål: Hvad står der i loven? (loven= jødernes gamle love som er nedfældet i Toraen, som vi i kristendommen kender som de fem Mosebøger i Det gamle Testamente). Den lovkyndige farisæer svarer med det dobbelte kærlighedsbud: Du skal elske Gud og du skal elske din næste. Jesus anerkender svaret med ordene: Du har svaret rigtigt – gør det, så skal du leve. Men farisæeren spørger videre: Hvem er så min næste? Som svar på det spørgsmål fortæller Jesus lignelsen om manden, der bliver overfaldet af røvere. En præst og en tempeltjener går begge forbi den sårede, mens samaritaneren hjælper ham. Samaritanerne var en befolkningsgruppe, som den jødiske majoritet så ned på. Efter fortællingen spørger Jesus farisæeren: Hvem af de tre, synes du, var en næste for ham, der faldt i røvernes hænder. Jesus tvister her spørgsmålet om, hvem næsten er. For farisæeren har spurgt "Hvem er min næste? i betydningen "Hvem skal jeg vise barmhjertighed? Og hvem har jeg ansvar for?". Men Jesus drejer spørgsmålet til betydningen: "Hvem viste sig at være en næste for ham, der havde brug for hjælp"? Perspektivet skifter fra hjælperen til den, der blev hjulpet. Farisæeren svarer: "Han, som viste ham barmhjertighed." Jesus svarer: "Gå du hen, og gør ligeså." bliver ofte knyttet sammen med to centrale begreber i kristendommen – næstekærlighed og barmhjertighed. Fortællingens virkningshistorie er omfattende, fordi den har været brugt som argument i mange etiske, samfundsmæssige og politiske sammenhænge. Vores lovgivning og hele tænkningen omkring velfærdssamfundet er i høj grad påvirket af kristendommen, og særligt af tanker om næstekærlighed og barmhjertighed.

Tre tolkninger

Selvom fortællingen i første omgang virker enkel og letforståelig, er der flere fortolkninger af, hvad den vigtigste pointe er.

1. Den etiske og handlingsanvisende fortolkning: Vi skal vise barmhjertighed og hjælpe de mennesker, der har brug for vores hjælp. Denne fortolkning lægger vægt på, at samaritaneren tydeligvis er ham, der gør det rigtige, og på at beretningen slutter med, at Jesus siger til farisæeren: "Gå du hen, og gør ligeså." Diskussionen, der tit følger i hælene på denne fortolkning, tager netop udgangspunkt i farisæerens spørgsmål "Hvem er min næste?" Altså, hvem har vi pligt til at hjælpe? Dem vi fysisk møder på vores vej? Eller gælder det også mennesker i nød i fjerne lande? Den barmhjertige samaritaner har således tit været bragt i spil i politiske diskussioner om nødhjælp og flygtninge.
2. Man kan også lægge vægt på, at den overfaldne fik hjælp fra uventet kant – nemlig fra den nedvurderede samaritaner.
3. Denne fortolkning lægger vægt på, at Jesus i sit svar vender spørgsmålet om, og spørger "Hvem var den overfaldne mands næste?" Synsvinklen bliver den nødstedtes, "Hvem er næste for mig, når jeg har brug for det?" Og ikke "Hvem har jeg pligt til at vise barmhjertighed over for?" I denne fortolkning nedtones det etiske/moralske. I stedet lægges der vægt på, at den overfaldne mand, faktisk fik hjælp. Dvs. at godheden findes i verden – og at den kan komme fra uventet hold.

INTRODUKTION TIL FORTÆLLINGEN:

Fortællingen kan indledes ved, at læreren fortæller:

I skal nu høre en fortælling, en lignelse, der en af de meste kendte fra Det Nye Testamente: Den barmhjertige samaritaner. En lignelse er en fortælling, der forklarer et emne ved at sammenligne med noget fra hverdagen. Jesus brugte dem til at forklare svære spørgsmål.

Jesus fortalte lignelsen om den barmhjertige samaritaner en dag, hvor han blev spurgt om, hvad man skal gøre for at få evigt liv. Jesus svarede, at man skal elske Gud af hele sit hjerte. Og man skal elske sin næste som sig selv. Men hvem er min næste? blev Jesus så spurgt, og i stedet for at svare direkte fortalte Jesus lignelsen om den barmhjertige samaritaner. I lignelsen er der tre personer: En præst, en levit og en samaritaner. De er alle tre jøder. Præsten og levitten arbejdede i templet (kirken), og de gik meget op i de religiøse bud og regler. En samaritaner kom fra området Samaria, og mange jøder mente ikke, at samaritanerne var rigtige jøder, selvom de overholdte de jødiske love. De ville derfor ikke have noget med dem at gøre. Nu skal I høre, hvad der skete en dag, hvor disse

tre personer møder et menneske,
der har brug for hjælp.

Genfortælling af Jens Jødal:

En mand var ude at rejse i et øde område mellem to byer. Pludselig blev han overfaldet af røvere. "Hjælp!", råbte manden, men der var ingen, der hørte ham, og røverne slog og slog ham, til han faldt om på vejen. De trak hans flotte tøj af ham og tog det. Bagefter gik de deres vej og lod den stakkels mand ligge på vejen, mere død end levende.

Tilfældigvis var der en præst, der kom forbi stedet, hvor manden lå. Præsten så manden, men han lod ham bare ligge og gik lige forbi!

Bagefter kom der en levit, en slags tempeltjener. Han så også manden – og gik også forbi uden at røre en finger for ham!

Til sidst kom der en samaritaner – altså en mand fra det område, der hed Samaria, hvor folk ikke blev regnet som jøder på lige fod med de andre, der boede i landet. Jøderne og samaritanerne kunne normalt ikke fordrage hinanden.

Samaritaneren kom ridende på sit æsel, og

pludselig så han manden på vejen. Samaritaneren skyndte sig ned fra æslet og rensede og forbandt mandens sår. Bagefter lagde han manden op på æslet og gik selv ved siden af, mens han ledte æslet hen til den nærmeste by, hvor der var en kro. Han fik manden lagt i seng og sørgede for, at han fik det så godt som muligt.

Samaritaneren blev på kroen til næste dag, hvor han skulle af sted. "Vil du passe godt på den sårede mand?", sagde han til kroværten og gav ham nogle penge. "Hvad det mere kommer til at koste, får du af mig, når jeg kommer tilbage senere."

Her sluttede Jesus sin historie og så på den mand, der havde spurgt, hvem hans 'næste' var. "Hvem, synes du, var næste for ham, der var blevet overfaldet?", spurgte Jesus. "Ham, der hjalp ham", svarede manden. Jesus nikkede. "Gå du hen og gør det samme!", sluttede han.

Tal om

- Hvad betyder det at være barmhjertig?
- Hvem synes I, der var næste for ham, der var blevet overfaldet?
- Hvem er Gud i fortællingen – præsten, levitten eller samaritaneren? (Samaritaneren?)
- Hvad siger det om Gud? (Han er Gud for alle og hjælper alle)
- Hvem er du i fortællingen? (Nogle gange er jeg den nødstedte, nogle gange den, der går forbi og nogle gange den, der hjælper)
- Hvad tror I, at Jesus ville sige med lignelsen (Det er vigtigt, vi hjælper dem, der har brug for det – også selv om vi ikke kender dem. Vi skal ikke kun hjælpe familie og venner, Gud er der for alle mennesker, fordomme kan være forkerte)
- Hvem kan have brug for hjælp?
- Hvordan kan man hjælpe? (indsamlinger, mobning, ældre mennesker...)
- Har I prøvet at hjælpe nogen, I ikke kender? Fortæl
- Hvem hjælper dig?
- Se på Jais Nielsens figur af Den barmhjertige Samaritaner:
- Hvordan må det føles at være samaritaneren? Og hvordan føles det være den, der bliver hjulpet?
- Vælg to ud fra klassen, som skal vise den samme scene, som Jais' figur. Læg mærke til, om det er nemt at få det til at ligne. Kan I få samaritaneren til at fylde lige så meget som i figuren?
- Hvorfor tror I, Jais Nielsen gjort ham så bred – hvilken følelse giver det?

FORRÆDEREN JUDAS

(Matthæusevangeliet kapitel 26, vers 14-16)

Lærerinfor:

Judas Iskariot er den store skurk i Det Nye Testamente. Selvom der ikke står særlig meget om ham i Bibelen, er han alligevel en af de mest berømte karakterer. Han er nemlig den, der forråder Jesus.

Han er en af de 12 disciple, og da Jesus og disciplene når Jerusalem op til påske, opsøger Judas selv ypperstepræsterne og de skriftkloge og spørger dem, hvad de vil give for, at han forråder Jesus. Han får 30 sølvpenge af dem for at afsløre, hvor man kan finde Jesus og pågribe ham, uden at det kommer til optøjer og uro.

Skærtorsdag forudsiger Jesus, at han vil blive forrådt og fortæller, at han ved af hvem. Det er ham, som dypper sit stykke brød i en skål samtidig med Jesus. Judas forlader bordet og måltidet efter på den måde at være blevet peget ud. Om aftenen fører han så ypperstepræsternes soldater til Getsemane Have, hvor Jesus er gået hen efter måltidet. Her viser Judas vagterne, hvem Jesus er ved at kysse ham. Han forråder altså Jesus med et kys, og derfor er 'Judaskysset' den dag i dag et meget berømt udtryk for det ultimative forræderi.

I Matthæusevangeliet kap. 27, vers 3 fortryder Judas det, han har gjort, da han ser, at hans forræderi har fået Jesus dømt til døden, og han forsøger at levere de 30 sølvpenge tilbage til ypperstepræsterne og Jesus' andre fjender. De vil dog ikke tage imod dem, men Judas kaster dem alligevel fra sig.

Pengene kan ikke gå tilbage i tempelkassen, da de bliver opfattet som urene blodpenge, og i stedet køber man for pengene en mark, som man kan begrave fremmede på. Selv de mennesker, som hyrede Judas og var hans medsammensvorne, tager altså afstand fra ham. Herefter hænger Judas sig ifølge

Matthæusevangeliet kap. 27, vers 5.

Man kan ikke læse i Det Nye Testamente, hvorfor Judas gør, som han gør. Det tætteste på en forklaring, man kommer, er, at han i Johannesevangeliet kapitel 13, vers 27 og i Lukasevangeliet kapitel 22, vers 3 er Satans redskab: Begge steder er det beskrevet meget kort

med, at Satan farer i ham. Han har altså ikke selv nogen vilje i forhold til, hvad han gør, men alligevel har han ansvaret.

Judas' forræderi er således en optakt til beskrivelsen af langfredag, hvor Jesus bliver ladt alene af alle.

INTRODUKTION TIL FORTÆLLINGEN:

Fortællingen kan indledes ved, at læreren fortæller:

I skal høre en fortælling om en mand, der hed Judas. Judas var en af de 12 disciple, der var Jesus' gode venner, men en dag forråder Judas Jesus. At forråde nogen vil sige, at man svigter dem. Judas var altså en forræder, og det kom til at koste Jesus livet. Bagefter fortrød Judas, at han havde svigtet Jesus, men da var det for sent.

Der er mange, der har undret sig over Judas' forræderi. Var han bare et ondt menneske, der ville have penge, eller lå der noget andet bag? Måske var han misundelig? Måske var han skuffet over, at Jesus ikke blev den konge, han havde drømt om, at Jesus ville blive? Altså en konge med en hær, der kunne befri det jødiske folk fra Romerrigets magt. Jesus ville jo kun være fredskonge og prædikede om kærlighed.

Nu skal I høre, hvordan Judas forrådte Jesus.

Redigeret uddrag fra

Børnenes Bibel af Anne de Vires:

Judas var vred på Jesus. For han havde tænkt, at Jesus ville være konge. Og nu havde Jesus sagt, at han skulle dø i stedet for. Hvorfor ville Jesus dog ikke være konge? Det hele kunne da så nemt have været ordnet. Næsten alle mennesker vil have været med på ideen. Hvor kunne det dog have været festligt, om Jesus var blevet konge! Judas havde regnet så sikkert med det. Og derfor havde han været så glad for at være en af Jesu disciple. For når først Jesus var blevet konge, så ville Judas blive en af hans fornemste mænd. Så ville han få skønne klæder og et stort hus at bo i. Hvor ville han få meget! Rig ville han blive! Men nu – nu fik han ingenting. Og derfor brød Judas sig heller ikke om at være discipel for Jesus mere. Nu ville han jo altså alligevel ikke få noget ud af det.

Judas tænkte: "Jeg vil gøre noget ondt mod Jesus. Nu er jeg vred på ham. Jeg vil til Jerusalem. Der bor Jesu fjender, som hellere end gerne vil fange ham. Nu vil jeg hjælpe dem med det. Ham får jeg alligevel ikke noget af. Men måske får jeg noget af hans fjender. Og Jesus får kun, hvad han har fortjent. Havde han bare gjort, som jeg sagde! Havde han bare sørget for, at jeg var blevet rig!"

Og så gik han hen og forrådte sin Herre. Jesus havde altid være så god mod ham. Og nu gjorde Judas noget forfærdeligt. Han kom til Jesu fjender, præster og farisæer. Og så sagde han: Hvad får jeg af jer, hvis jeg hjælper jer med at fange Jesus, uden at ret mange opdager det?

De lovede ham penge. Tredivesølvpenge lovede de ham.

Pengene klingrede så dejligt og glitrede så smukt. Judas holdt meget af pengene. Hellere end gerne ville han tjene tredive sølvpenge.

”Så skal jeg nok sige til, når I kan fange ham i fred og ro!” sagde han. ”Jeg bliver ved med at holde mig til Jesus nu, og så lader jeg som om, jeg stadig er hans ven!”

Stakkels onde Judas! Han sneg sig derfra og ud gennem mørket. Og så kom han tilbage til Jesus og spillede venlig – men han mente ikke spor med det. Han havde solgt Jesus. Men han viste sikkert ikke, at Jesus vidste alt om den forfærdelige handel.

Der gik nogle dage ...

Tæt ved Jerusalem var der en stor have. Getsemane hed den. Og dér gik Jesus nu ind sammen med sine disciple. Bedrøvet var han; for nu ville det ikke vare længe mere, før de rå mænd kom for at tage ham til fange. Og så ville de pine ham og gøre ham forfærdelig ondt...

Pludselig sker der noget... Hvem var det, der kom dér i mørket? Der dinglede nogle lygter frem og tilbage midt i den mørke have. Og stemmer fra en flok mænd blev tydeligere og tydeligere. Hvad ville de mænd dog her i haven?

Jamen, se ... Judas var med. Det var endda ham, der gik foran. Han viste de andre vej. Og de andre – det var de soldater, der ville fange Jesus. Judas havde sagt til dem: Kender I nu Jesus? Nå ikke? Jamen, så skal jeg nok vise jer ham. Jeg lader bare, som om jeg stadig er hans ven, og så giver jeg ham et kys. Nu véd I det: Ham jeg giver et kys, ham er det.”

Og nu var Judas her, og han gik lige hen til Jesus. ”God aften, Mester!”, sagde Judas. Og så gav han Jesus et kys. Den stakkels onde Judas!

Bedrøvet spurgte Jesus: ”Judas, forråder du mig med et kys?” Men Judas turde ikke sige ét ord. Han skyndte sig bare om bag soldaterne, der straks greb fat i Jesus.

Tal om:

- Hvorfor forrådte Judas mon Jesus?
 - Hvordan ved man, at Judas fortryder, hvad han har gjort?
 - Har I nogle ting, I har fortrudt, I har gjort?
 - Hvordan kan man gøre noget godt igen, hvis man fortryder, hvad man har gjort?
 - Hvad betyder: at tilgive?
 - Tror I Jesus og Gud tilgiver Judas for det, han har gjort?
 - Har du tilgivet nogen?
 - Har du haft brug for at blive tilgivet?
- Se på figuren af Jais Nielsen: Judas og Slangen
- Prøv at stille dig på samme måde som ham. Hvordan vender hans krop? Og hans hoved?
 - Hvor er han mon på vej hen?
 - Og hvad betyder lynet mon? – er det godt eller skidt?

I Bibelen er der ingen historier om Judas og et lyn, så det er et motiv, Jais selv har fundet på. Han brugte ofte et lyn som symbol på Guds indgriben eller vrede.

Bilag

LÆRINGSMATERIALET UNDERSTØTTER FØLGENDE FAGLIGE MÅL:

Kristendomskundskab (efter 3. klassetrin)LIVSFILOSOFI

Eleven kan udtrykke sig om opfattelser af Gud, tro og mennesker og har viden om gudsopfattelser.

BIBELSKE FORTÆLLINGER

Eleven har viden om centrale bibelske fortællinger og kan udtrykke sig om indholdet af dem. Eleven kan genkende personer og genstande fra centrale bibelske fortællinger i kunst.

KRISTENDOM

Eleven kan udtrykke sig om grundbegreber i kristendommen

Kristendomskundskab (efter 6. klassetrin)

LIVSFILOSOFI OG ETIK: Eleven kan udtrykke sig om opfattelser af Gud, tro og mennesker og har viden om gudsopfattelser.

BIBELSKE FORTÆLLINGER:

Eleven har viden om Biblen og kan udtrykke sig om indholdet af de bibelske fortællinger.

Eleven kan genkende personer og genstande fra centrale bibelske fortællinger i kunst.

Eleven kan udtrykke sig om forholdet mellem Det Nye og Det Gamle Testamente og har viden om deres hovedtræk.

Eleven kan give begrundede bud på betydningen af centrale bibelske fortællinger og kan redegøre for brug af bibelske fortællinger i kunst.

KRISTENDOM:

Eleven har viden om kristendommens opståen og udvikling.

Eleven kan udtrykke sig om grundbegreber i kristendommen.

Eleven kan genkende centrale begivenheder i kristendommens historie

Billedkunst efter 2. klassetrin

BILLEDFREMSTILLING

Eleven kan tegne ud fra ideer og oplevelser og har viden om tegneredskabers udtryksmuligheder.

Eleven kan fremstille en collage med et tematisk udtryk

Eleven kan fremstille rumlige konstruktioner og har viden om skulpturteknikker.

BILLEDANALYSE

Eleven kan samtale om billeders opbygning og indhold

Eleven har viden om billedopbygning og kendskab til enkle fagord og begreber

BILLEDKOMMUNIKATION

Eleven kan præsentere egne billeder (værker) på skolen og har viden om enkle præsentationsformer.

Billedkunst (efter 5. klassetrin)

BILLEDFREMSTILLING

Eleven kan tegne ud fra ideer og oplevelser.

Eleven kan fremstille en collage med et tematisk udtryk

Eleven kan fremstille rumlige konstruktioner.

Eleven kan fremstille en billedfortælling og har viden om tegnings-, collage og modelleringsteknikker.

BILLEDANALYSE

Eleven kan kategorisere motivkredse og har viden om motivkredse.

Eleven kan samtale om egne og andres billeders opbygning og betydning og har viden om enkle fagord og begreber.

Eleven kan aflæse centrale informationer i billeder og skulpturer.

BILLEDKOMMUNIKATION

Eleven kan præsentere egne billeder og skulpturer på skolen.

Eleven kan etablere en udstilling i fælles billedprojekter og har viden om udstillingsformer.

BESØG MUSEET:

Tilmelding senest 14 dage før museumsbesøget

Kontakt:

Arrangementschef Helle Tengstedt, tlf. 24 97 43 22

helle@claymuseum.dk

Pris:

En skoleomvisning koster 500 kr.

Besøg på egen hånd er gratis men skal reserveres på forhånd.

www.claymuseum.dk

<https://www.skolekirke-nvf.dk/>

CREDITS:

Tekst og redaktion:

Christina Rauh Oxbøll, CLAY Keramikmuseum Danmark, Lene Kjemtrup Christensen og Christina Holdt Saldern, Folkekirkens Skoletjeneste Nord- og Vestfyn. Oplæg: Kamilla Hansen.

Udvikling, grafik og layout: Line Pawelczyk. Foto: Ole Akhøj

© CLAY Keramikmuseum Danmark,

Folkekirkens Skoletjeneste på Nord- og Vestfyn og Jais Nielsen 2018

CLAY

KERAMIKMUSEUM
DANMARK
MUSEUM OF CERAMIC ART
DENMARK

GRIMMERHUS
KONGEBROVEJ 42
5500 MIDDELFART
DENMARK

T +45 6441 4798
W CLAYMUSEUM.DK